

pendium av individuelt forfattede kapitler. Kvaliteten mellom disse svinger meget. De to første - om Forfatningen og Den amerikanske politiske tradisjon - dreier seg ganske ensidig om idealer og politisk doktrine. De konkrete politiske begivenhetene USA vokste ut av er, derimot, tildelt så lite oppmerksomhet at man kan mistenke forfatteren for å ha latt seg blende en smule av amerikanernes kjæreste myte, nemlig at landets tilblivelse er historiens eksempel nr. to på en ubesmitet unnfangelse. Dog må jeg straks føye til at de etterfølgende kapitler trekker frem mere vulgære sider ved den amerikanske virkelighet i før- og nutid således at boken i sin helhet fremstår som rimelig balansert med hensyn til optikken den anlegger på tingene.

Den ujevne kvaliteten manifesterer seg også ved at kapitlene beveger seg på forskjellige intellektuelle nivåer. Og her er det nok en gang de første som gir anledning til forundring og irritasjon. Uttalelser som denne hører iallefall ingen steder hjemme i en bok rettet mot et universitetspublikum - selv når det dårlig nok har overstått rus-introduksjonen: »When the members of the [constitutional] convention met, they realised that the task of creating a constitution was going to be difficult« (p. 4).

Ellers er det svakeste kapittel nettopp det som skulle gi særlig anledning til å knytte trådene sammen og få boken til å gå opp i en høyere enhet. I »The Governmental Process in Washington« gjøres forsvars- og miljøpolitikk til gjenstand for særlig oppmerksomhet, visstnok med henblikk på å anskueliggjøre betingelsene de øverst ansvarlige for landets styre og stell arbeider under. Men her er det meget lite å hente utover en konstatering av at det militære-industrielle kompleks ikke har forsvunnet etter Eisenhower i sin tid oppdaget det og at selv en forholdsvis sterk president som Reagan vanskelig kan gjennomføre planer både folkeopinion og kongress bedømmer som skumle.

Alt i alt finner jeg imidlertid grunn til å heise flagget for de tre britiske kolleger som har lagt navn til *American Politics Today* i anerkjennelse av at de har levert stort sett hva reklamen for boken (i form av de sedvanlige utdragene fra presseanmeldelser) lover: »... up to date, balanced and as easy to assimilate as the complexities of the American political system allow«.

Øystein Gaasholt
Institutt for Statskundskab

Lennart Lundquist, *Byråkratisk etik*, Lund: Studentlitteratur, 1988, 277 s.

I fortiden spillede etiske problemstillinger en stor rolle i studiet af den offentlige forvaltning. Klassikere som Max Weber var i høj grad optaget af normerne for embedsmænds adfærd. Det skete ikke kun for at forstå den, men i høj grad også for at sætte standarder for, hvordan embedsmænd burde opføre sig i retsstaten og i et demokratisk samfund. Tilsvarende problemstillinger gennemsyrrer den offentlige rets beskæftigelse med den offentlige forvaltning og dens embedsmænd.

pendium av individuelt forfattede kapitler. Kvaliteten mellom disse svinger meget. De to første - om Forfatningen og Den amerikanske politiske tradisjon - dreier seg ganske ensidig om idealer og politisk doktrine. De konkrete politiske begivenhetene USA vokste ut av er, derimot, tildelt så lite oppmerksomhet at man kan mistenke forfatteren for å ha latt seg blende en smule av amerikanernes kjæreste myte, nemlig at landets tilblivelse er historiens eksempel nr. to på en ubesmitet unnfangelse. Dog må jeg straks føye til at de etterfølgende kapitler trekker frem mere vulgære sider ved den amerikanske virkelighet i før- og nutid således at boken i sin helhet fremstår som rimelig balansert med hensyn til optikken den anlegger på tingene.

Den ujevne kvaliteten manifesterer seg også ved at kapitlene beveger seg på forskjellige intellektuelle nivåer. Og her er det nok en gang de første som gir anledning til forundring og irritasjon. Uttalelser som denne hører iallefall ingen steder hjemme i en bok rettet mot et universitetspublikum - selv når det dårlig nok har overstått rus-introduksjonen: »When the members of the [constitutional] convention met, they realised that the task of creating a constitution was going to be difficult« (p. 4).

Ellers er det svakeste kapittel nettopp det som skulle gi særlig anledning til å knytte trådene sammen og få boken til å gå opp i en høyere enhet. I »The Governmental Process in Washington« gjøres forsvars- og miljøpolitikk til gjenstand for særlig oppmerksomhet, visstnok med henblikk på å anskueliggjøre betingelsene de øverst ansvarlige for landets styre og stell arbeider under. Men her er det meget lite å hente utover en konstatering av at det militære-industrielle kompleks ikke har forsvunnet etter Eisenhower i sin tid oppdaget det og at selv en forholdsvis sterk president som Reagan vanskelig kan gjennomføre planer både folkeopinion og kongress bedømmer som skumle.

Alt i alt finner jeg imidlertid grunn til å heise flagget for de tre britiske kolleger som har lagt navn til *American Politics Today* i anerkjennelse av at de har levert stort sett hva reklamen for boken (i form av de sedvanlige utdragene fra presseanmeldelser) lover: »... up to date, balanced and as easy to assimilate as the complexities of the American political system allow«.

Øystein Gaasholt
Institutt for Statskundskab

Lennart Lundquist, *Byråkratisk etik*, Lund: Studentlitteratur, 1988, 277 s.

I fortiden spillede etiske problemstillinger en stor rolle i studiet af den offentlige forvaltning. Klassikere som Max Weber var i høj grad optaget af normerne for embedsmænds adfærd. Det skete ikke kun for at forstå den, men i høj grad også for at sætte standarder for, hvordan embedsmænd burde opføre sig i retsstaten og i et demokratisk samfund. Tilsvarende problemstillinger gennemsyrrer den offentlige rets beskæftigelse med den offentlige forvaltning og dens embedsmænd.

Man interesserer sig ikke for de retlige rammer for forvaltningens virksomhed alene, fordi de i sig selv er interessante og relevante. Man gør det i høj grad også, fordi de sætter standarder for, hvad der er korrekt og ukorrekt embedsmandsfærd.

Inden for politologien har problemstillinger af den art været henvist til en beskeden og knap nok synlig plads. Det har i stedet drejet sig om at placere administrationen og embedsmændene som en politisk aktør på linje med andre politiske aktører, og det har i høj grad drejet sig om at placere en del af magten hos embedsmændene, der gennem generationer har dækket sig under dogmet om, at den lå et andet sted. De var bare dem, der udførte de beslutninger, som andre enten havde truffet, eller i det mindste opstillet målene for.

Denne politologiske tilgang til studiet af den offentlige forvaltning har uden for al tvivl givet et langt mere virkelighedstro billede af forvaltningens organisation og dens samspil med andre politiske institutioner. Men den har haft sine omkostninger. De viser sig på uddannelsessiden, for så vidt som man på de politologiske uddannelser i Danmark i høj grad uddanner rekrutter til centraladministrationen og den kommunale og amtskommunale forvaltning. De kvikke unge mænd og kvinder, som forbereder sig på en karriere i det offentliges tjeneste, besjæles let af en høj grad af kynisme. De kommer, når forvaltningen er gjort til en politisk institution, der kæmper for sine interesser på lige fod med LO, Arbejdsgiverforeningen og BUPL, meget let til den opfattelse, at en dansk embedsmands fornemste opgave er at placere sig selv og sit ministerium så godt og sikkert som vel muligt, hvad enten de andre aktører er naboministeriet, Finansministeriet, Justitsministeriet, en interesseorganisation eller den minister, som er den enkelte embedsmands politiske chef.

I det lys er der al mulig grund til også at interessere sig for de etiske eller som Lundquist også siger de moralske sider af embedsmændenes og den offentlige forvaltnings virksomhed. Hvad er godt og hvad er ondt? Hvad er retfærdigt, og hvad er uretfærdigt? Hvad må, og hvad skal embedsmændene gøre, når deres gøren og laden holdes op mod den ene eller den anden etiske målestok.

Det er der på mange måder kommet en spændende bog ud af. Med stor grundighed og med betydelig bredde behandles den omfattende litteratur, som beskæftiger sig med emnet - eller en facet af det. Det sidste er ikke uproblematisk. For det betyder, at Lundquist ganske indgående kommer til at beskæftige sig med en stor del af de sidste tyve års forvaltningsforskning uanset dens ind i mellem begrænsede direkte relevans for hans diskussion af den bureaukratiske etik.

Det sammen med en vis hang til at gøre udviklingen af begrebsapparatet og begrebsanalysen til en væsentlig del af analysen gør, at bogen for mig er mindre vedkommende end dens centrale emne. Jeg havde sådan glædet mig til at læse en bog, som indgående beskæftigede sig med problemer som spørgsmålet om grænserne for embedsmændenes loyalitet og embedsmændenes ret/pligt (?) til at sige fra over for deres politiske og/eller administrative chefer, når væsentlige værdier krænkes. Jeg havde i høj grad også glædet mig til at se en diskussion af de moralske problemer, der knytter sig til demokratiske systemer, hvor embedsmænd i stigende grad qua deres rolle som embedsmænd deltager i det politiske spil med el-

ler mod deres ministre. Det er centrale spørgsmål, som vi savner en dybtgående diskussion af.

De emner behandles også i bogen. Men emballeringen af dem i en ofte ganske omstændelig begrebsanalyse gør, at pointerne forsvinder, og i forlængelse heraf, at Lundquist taber en del af det publikum, som burde læse om bureaukratiets etik, nemlig bureaukraterne.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab

Gunnar Viby Mogensen, *Kinas økonomiske historie*, Herning: Forlaget Systime, 1989, 240 s., kr. 168,00.

Gunnar Viby Mogensen fortjener megen ros, fordi han med sin nye bog om Kina har sikret, at der endelig foreligger en samlet fremstilling af Kinas økonomiske historie på dansk.

Viby Mogensen har i sin nye bog ønsket at beskrive Kinas historie efter 1800 – med hovedvægt på tiden efter 1952 – ud fra en økonomisk tilgangsvinkel og med særlig vægt på: 1) forskellige perioders forudsætninger for økonomisk vækst, 2) en klarlægning af den opnåede vækst i disse perioder og 3) en klarlægning af denne væksts betydning for befolkningens levevilkår – samt at identificere og præsentere de lange økonomiske udviklingslinjer for det betragtede tidsrum som helhed. I det store hele må disse ønsker siges at være blevet opfyldt med udgivelsen af *Kinas økonomiske historie*.

Bogens første tre kapitler giver en kortfattet introduktion til de kinesiske samfundsforhold og til den økonomiske udvikling fra omkring år 1800 og frem til kommunistpartiets magtovertagelse og den begyndende genopbygning af landet i 1949-52. Kapitel 4 omhandler kommunistpartiets udformning af en ny socialistisk samfundsmodel for Kina (1953-57), og derefter følger kapitler om udviklingen i hver af de følgende perioder: den første femårsplan (1953-57), Det Store Spring Fremad og den efterfølgende genopretning (1958-65), de 11 år præget af Kulturrevolutionen (1966-76), reformperioden efter 1976 og endelig afsluttes med et kapitel om lange udviklingslinjer for udvalgte emner efter 1949 (befolkningspolitik, udenrigshandel, regional udligning og fordelingspolitik). Ved at behandle de samme emner for hver periode: politisk-økonomiske hovedidéer, de institutionelle og erhvervsmæssige ændringer, den økonomiske udvikling og ændringerne i leveforholdene opnår Viby Mogensen både at give et indblik i de enkelte perioders særlige karakteristika og at få de store skift i Kinas økonomiske og politiske strategier efter 1949 til at træde tydeligt frem. Ved at sammenligne den økonomiske udvikling i Kina med blandt andet udviklingen i Indien og USSR opnår Viby Mogensen endvidere at få perspektiveret Kinas økonomiske udvikling og at få vist, hvorledes Kina som et stort udviklingsland og en stor planøkonomi har klaret sig bemærkelsesværdigt godt med hensyn til økonomisk